

Wrocław, dn. 02.09.2026 r.

Towarzystwo Herpetologiczne NATRIX

ul. Opolska 41/1, 52-010 Wrocław

eDoręczenia: AE:PL-15670-77088-BBFDV-17

Wydział Partycypacji Społecznej

ul. G. Zapolskiej 4, 50-032 Wrocław

Dotyczy: projektu WBO 2026 nr 1, pn. „ZIELONA SIEĆ ROWEROWO-PIESZA WROCŁAWIA - KSIĘŻE, GAJ, BROCHÓW”

Wniosek o negatywną ocenę projektu WBO 2026 w zakresie dotyczącym Księży i niedopuszczenie go do głosowania w obecnym kształcie z uwagi na ryzyko naruszenia przepisów ochrony przyrody

Szanowni Państwo,

Wnosimy o: 1) dokonanie **ponownej, merytorycznej oceny projektu WBO nr 1 pod kątem jego zgodności z przepisami dotyczącymi ochrony przyrody**, w szczególności w zakresie wpływu planowanego zagospodarowania oraz oświetlenia na występujące na tym terenie siedliska i gatunki zwierząt; 2) wydanie **negatywnej oceny projektu w zakresie dotyczącym Księży i niedopuszczenie go do głosowania w obecnym kształcie**.

Realizacja projektu w przedstawionym zakresie nie jest możliwa do realizacji zgodnej z prawem i prowadzić będzie do naruszenia zakazów wynikających z przepisów o ochronie gatunkowej. M.in. istnieje kolicja między koniecznością uzyskania parametrów przestrzennych wymaganych dla bezpiecznego i dostępnego ciągu pieszo-rowerowego a obowiązkiem ochrony istniejących drzew, ich systemów korzeniowych i warunków siedliskowych. Ponadto ocenie projektu nie uwzględniono nie tylko bezpośredniego niszczenia lub przekształcania siedlisk, jak i oddziaływań związanych z planowanym sztucznym oświetleniem terenu w porze nocnej, w szczególności na nietoperze, ptaki, owady oraz inne zwierzęta wykorzystujące teren jako miejsce rozrodu, żerowania, odpoczynku lub przemieszczania się.

Projekt nr 1 przewiduje (cytat z opisu projektu): „1) KSIĘŻE – PROMENADA KSIĘŻAŃSKA – wykonanie szutrowej ścieżki spacerowo-rowerowej wraz z oświetleniem i małą architekturą (ławki, kosze na śmieci) oraz sporządzenie koncepcji zagospodarowania terenu (teren od ul. Głębczyckiej do ul. Hajduckiej, położony równolegle do Brochówki: działki nr 2 i 4, AM-7, obręb Księżę Małe)”. W opisie zgłoszonego projektu znajdowała się informacja, że na 750-metrowym odcinku planuje się rozmieszczenie 25 latarni, a według informacji z załącznika koszt realizacji projektu na Księżu ma wynieść 2 500 000 zł (z zaplanowanych 3 000 000 zł). Publiczne środki wydawane powinny być w sposób gospodarny, nie powodując dewastacji siedlisk przyrodniczych i w zgodzie z obowiązującym w Polsce prawem.

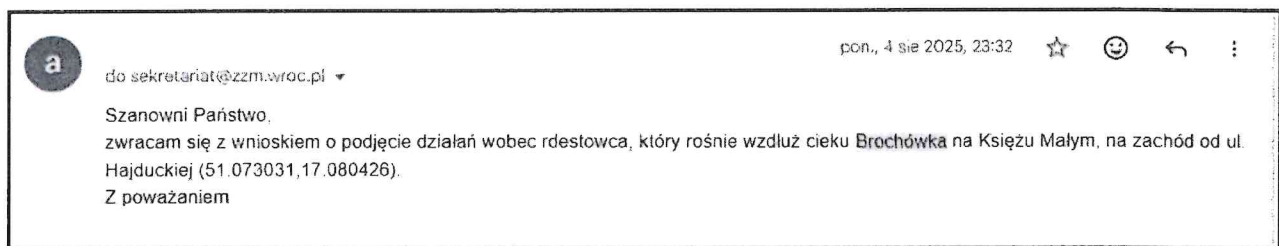
Teren planowanej realizacji projektu nr 1 (w części dotyczącej Księża) nie jest przestrzenią pozbawioną funkcji przyrodniczych. Wręcz przeciwnie, występują tu gatunki zwierząt objęte ochroną gatunkową (dokumentacja wybranych w załączeniu); są to m.in.: zamorodek zwyczajny, pustułka, dzięcioł zielony, dzięcioł duży, trzy gatunki sikor, gil, strzyżyk, drozd, trznadel zwyczajny, jer, raniuszek, mazurek, zięba. Swoje miejsce bytowania mają tam również nietoperze (nie udało się zidentyfikować do gatunku). Brochówka to lokalny korytarz ekologiczny, źródło wody pitnej dla zwierząt oraz miejsce żerowania gatunków chronionych. Na odcinku ok. 270 metrów od ulicy Haduckiej w kierunku południowo-zachodnim (mniej więcej do miejsca w którym zaczyna się R.O.D. Orlik) Brochówka płynie bardzo blisko ogrodzenia działek R.O.D. im. Kościuszki, a między ciekim a działkami występują liczne zakrzewienia i drzewa, które wykorzystywane są przez ptaki (m.in. raniuszki, strzyżyki, trznadłe, sikory bogatki i sikory modre) jako schronienia, miejsca gniazdowania, żerowiska i odchowu młodych. W Brochówce bytują ryby (m.in. cierniki), stanowiące bazę pokarmową występujących w tym rejonie zimorodków. Nad samą Brochówką miejsca żerowania mają nietoperze, a w obrębie dojrzałych drzew rosnących przy linii kolejowej stwierdzono dziuple zamieszkiwane przez ptaki (np. dzięcioły zielone) oraz mogące stanowić dogodne kryjówki dzienne nietoperzy. Realizacja projektu będzie wiązać się ze zniszczeniem siedlisk gatunków chronionych oraz zaburzeniem ich funkcjonowania. W przypadku przedmiotowego projektu szczególne znaczenie ma położenie wzdłuż niewielkiego cieków wodnych, bliskość ogródków działkowych i zadrzewień przy linii kolejowej i brak dotychczasowego oświetlenia. Zwierzęta nie są w stanie zaadaptować się do tak szybko zmieniających się warunków, zarówno siedliskowych jak i oświetleniowych.

Negatywny wpływ zanieczyszczenia sztucznym oświetleniem nocnym (ALAN) na faunę jest zjawiskiem dobrze udokumentowanym, dotyczącym każdej grupy kręgowców (Zyśk-Gorczyńska i in. 2025). ALAN u ptaków może mieć bezpośredni wpływ sukces rozrodczy, na migracje, zaburzać orientację, wzorce aktywności, metabolizm, reakcje na stres, funkcje immunologiczne, kondycję, a także powodować (i zwiększać) śmiertelność. U nietoperzy zanieczyszczenie światłem istotnie modyfikuje dobowe rytmy aktywności, prowadzące do modyfikacji wykorzystania siedliska i konkurencji międzygatunkowej. ALAN znacząco redukuje czas żerowania i masę ciała nietoperzy. Czas zachodu i wschodu słońca decyduje o porze opuszczania kryjówek i powrotu do nich, a długość nocy wpływa na czas żerowania i wpływa na wybór tras przelotu do żerowisk czy między kryjówekami, a ta łączność obszarów ma fundamentalne znaczenie dla

przetrwania wielu populacji nietoperzy. Badania prowadzone na terenach zurbanizowanych wykazały, że sztuczne światło w nocy ma negatywny wpływ na nietoperze z tej grupy i ogranicza ich aktywność o 90%.

Planowana budowa szutrowej drogi pieszo-rowerowej wzdłuż Brochówki na Księżu Małym wiąże się z istotnym ryzykiem uszkodzenia istniejących drzew, co więcej – uważamy, że nie ma fizycznej możliwości zbudowania ścieżki pieszo-rowerowej bez uszkodzania drzew i wycinki krzewów. Z przebiegu planowanej trasy wynika, że roboty ziemne oraz wykonanie nawierzchni miałyby być prowadzone w bezpośrednim sąsiedztwie drzew, w tym w obrębie rzutów ich koron, a więc w obszarze intensywnego rozwoju systemów korzeniowych. Zgodnie z obowiązującymi we Wrocławiu „Standardami ochrony drzew w inwestycjach Wrocławia”, Strefa Ochronna Drzewa obejmuje co do zasady obszar odpowiadający promieniowi rzutu korony powiększonemu o 1 metr. Zarówno na wrocławskich geoportalu jak i na załączonej do wniosku dokumentacji zdjęciowej widać, że wyklucza to zbudowanie ścieżki. Wykonywanie inwestycji w tej strefie wymaga szczególnych rozwiązań technicznych, których podstawowym celem jest uniknięcie uszkodzenia korzeni i zachowanie żywotności drzew. Budowa utwardzonej nawierzchni wiąże się natomiast z koniecznością ingerencji w istniejący grunt — jego korytowaniem, profilowaniem, zagęszczaniem oraz wykonaniem warstw konstrukcyjnych. Prace te mogą prowadzić do uszkodzenia i przecięcia korzeni, zagęszczenia gleby ograniczającego jej napowietrzenie, zmiany warunków wodnych oraz pogorszenia warunków siedliskowych drzew. Skutki takich uszkodzeń często nie są widoczne bezpośrednio po zakończeniu inwestycji, lecz mogą prowadzić do stopniowego pogarszania kondycji drzew, ich zamierania lub zwiększenia podatności na wywroty i złamania. Należy podkreślić, że Zarządzenie nr 1217/19 Prezydenta Wrocławia zobowiązuje jednostki realizujące inwestycje do podejmowania działań zmierzających do zachowania jak największej liczby drzew w dobrej kondycji, do wyprzedzającego identyfikowania kolizji inwestycji z zielenią oraz do preferowania rozwiązań przestrzennych i technologicznych zapewniających drzewom optymalne warunki siedliskowe i gwarantujących ich żywotność. W tej sytuacji podstawowym pytaniem nie powinno być, w jaki sposób zabezpieczyć drzewa podczas realizacji zaplanowanej ścieżki, lecz czy jej przebieg i parametry można zaprojektować tak, aby w ogóle uniknąć ingerencji w systemy korzeniowe istniejących drzew. Jeżeli nie jest to możliwe, realizacja inwestycji w proponowanym kształcie pozostaje sprzeczna z obowiązującą we Wrocławiu zasadą ochrony drzew w procesach inwestycyjnych oraz z zasadą DNSH (Do No Significant Harm, „nie czyni poważnych szkód”). Budowa infrastruktury rekreacyjno-komunikacyjnej nie może być uzasadnieniem dla pogarszania warunków życia istniejących, dojrzałych drzew, zwłaszcza że ich funkcje ekosystemowe (retencja wody, chłodzenie miasta, magazynowanie węgla i zapewnianie siedlisk) są funkcjami, których nowymi nasadzeniami nie można w krótkim czasie zastąpić. Koryto i brzegi Brochówki są regularnie czyszczone przez Wody Polskie, a namuł wyrzucany na brzeg – powoduje to, że ścieżka będzie musiała być odsunięta od ciek i zbliży się do rosnących przy ogrodzeniu R.O.D. im. Kościuszki zakrzewień i drzew. Na załączonej dokumentacji fotograficznej przykładowe zdjęcia, pokazujące że nie ma możliwości poprowadzenia ciągu pieszo-rowerowego bez szkody dla tych siedlisk.

Warto wspomnieć też o kontekście pozaprzyrodniczym. Teren ten obecnie pełni funkcję spacerową, jest miejscem spacerów mieszkańców z psami. Poprowadzenie przez ten obszar ciągu rowerowego będzie powodowało konflikty między użytkownikami. Ciąg ten nie stanowi też – wbrew deklaracjom liderki projektu – „trasy istotnej z punktu widzenia dojazdów do sklepów czy pracy”. Osoby wjeżdżające na ul Hajducką od strony Brochowa z przejścia pod torami, chcące dotrzeć na osiedle na Księżu Małym, jadą w tym celu do końca Hajduckiej, która prowadzi do środkowej części osiedla (m.in. Gliwicka, Katowicka, Górnośląska, pętla trawajowa). Wyjazd ścieżki pieszo-rowerowej planowany przy ulicy Głubczyckiej spowoduje, że osoby chcące dojechać w głąb osiedla będą musiały nadrobić drogi i jechać kontrapasem rowerowym ul. Raciborskiej. W naszej opinii nie ma zatem istotnego interesu społecznego w realizacji tej inwestycji, który przemawiałby za koniecznością naruszenia zakazów Ustawy o ochronie przyrody. Jednocześnie chcąc uczynić już istniejącą trasę spacerową bardziej atrakcyjną, należałoby regularnie usuwać inwazyjny rdestowiec, porastający brzegi Brochówki – problem ten był zgłaszany do Zarządu Zieleni Miejskiej np. w ubiegłym roku:

Pragniemy podkreślić, że rozumiemy potrzebę godzenia interesu ochrony przyrody z interesem społecznym. W naszej opinii jednak interes społeczny, związany z projektem nr 1 w zakresie Księża nie został należycie wykazany, a biorąc pod uwagę realne istotne zagrożenie dla siedlisk gatunków chronionych, wnioskujemy za niedopuszczeniem do jego realizacji. Realizacja projektu będzie prowadzić do: trwałego zajęcia i przekształcenia powierzchni biologicznie czynnej; usunięcia lub degradacji roślinności stanowiącej siedlisko zwierząt; fragmentacji siedlisk oraz ograniczenia możliwości przemieszczania się zwierząt; zwiększenia presji antropogenicznej; wprowadzenia stałego sztucznego oświetlenia, powodującego zmianę warunków funkcjonowania fauny.

Doceniamy fakt, że w roku na rok ocena Urzędu Miejskiego zgłoszonych projektów jest coraz bardziej wnikliwa, dlatego ze zdziwieniem i smutkiem przyjęliśmy, że projekt nr 1 został na drugim etapie oceny dopuszczony do głosowania także w zakresie Księża Małego.

Zgodnie z § 2 ust. 2 pkt 1 uchwały nr LXII/1440/18 Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego, w ramach WBO nie mogą być realizowane projekty, które naruszają przepisy prawa, w tym akty prawa miejscowego. Jednocześnie § 7 ust. 2 pkt 2 uchwały nakazuje ocenę projektu właśnie pod względem zgodności z prawem oraz zasadami określonymi w uchwale. Nie wystarcza zatem stwierdzenie, że dane zagospodarowanie jest technicznie możliwe. Warunkiem dopuszczalności projektu WBO jest możliwość jego zgodnej z prawem realizacji. Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody w stosunku do dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą obowiązywać m.in. zakazy: niszczenia ich siedlisk lub ostoi będących obszarem rozrodu, wychowu młodych,

odpoczynku, migracji lub żerowania; niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, nor, legowisk, zimowisk i innych schronień; uniemożliwiania dostępu do schronień; umyślnego płoszenia lub niepokojenia. Znaczenie ma również art. 127 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska. Ochrona zwierząt i roślin polega między innymi na: zachowaniu cennych ekosystemów i różnorodności biologicznej, tworzeniu warunków prawidłowego funkcjonowania zwierząt i roślin w środowisku, zapobieganiu lub ograniczaniu negatywnych oddziaływań na środowisko mogących niekorzystnie wpływać na zasoby i stan zwierząt oraz roślin. Ocena projektu WBO powinna zatem uwzględniać nie tylko samo fizyczne usunięcie roślinności, lecz także pogorszenie funkcjonalności ekologicznej siedliska, np. poprzez fragmentację terenu, zwiększenie presji ludzi czy zmianę warunków nocnych.

Projekt, który łamie ww zapisy, nie powinien zostać dopuszczony do głosowania lub powinien zostać uprzednio zmodyfikowany o usunięcie z niego części dotyczącej Księża. **Mając powyższe na uwadze, wnosimy o negatywną ocenę projektu nr 1 w jego obecnym kształcie oraz niedopuszczenie go do głosowania w ramach WBO 2026, jako projektu, w odniesieniu do którego realizacja będzie wiązać się z nadmierną ingerencją w siedliska gatunków chronionych.**

Jednocześnie zwracamy uwagę na brak chęci merytorycznego dialogu liderki projektów i ignorowanie oraz blokowanie w social mediach co najmniej kilka osób, zwracających uwagę na brak potrzeby realizacji projektu oraz szkodliwe konsekwencje przyrodnicze. Wnioskujemy do Wydziału Partycypacji Społecznej o przeprowadzenie szkoleń dla przyszłych liderów w zakresie zapisów związanych z ochroną przyrody. Zwracamy uwagę, że na ww potrzeby w 2022 roku została opracowana broszura edukacyjna pn. „*Jak zdrowo zmieniać miasto. Poradnik przyrodniczy dla liderów projektów budżetu obywatelskiego, projektantów i architektów krajobrazu, urzędników, pozostałych mieszkańców Wrocławia.*”, stworzona przez inicjatywę społeczną Wrocławska Przyroda, umieszczona wówczas nawet w materiałach do pobrania na stronie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego: <https://www.wroclaw.pl/rozmawia/wroclawski-budzet-obywatelski-2022-do-pobrania>

Załączniki:

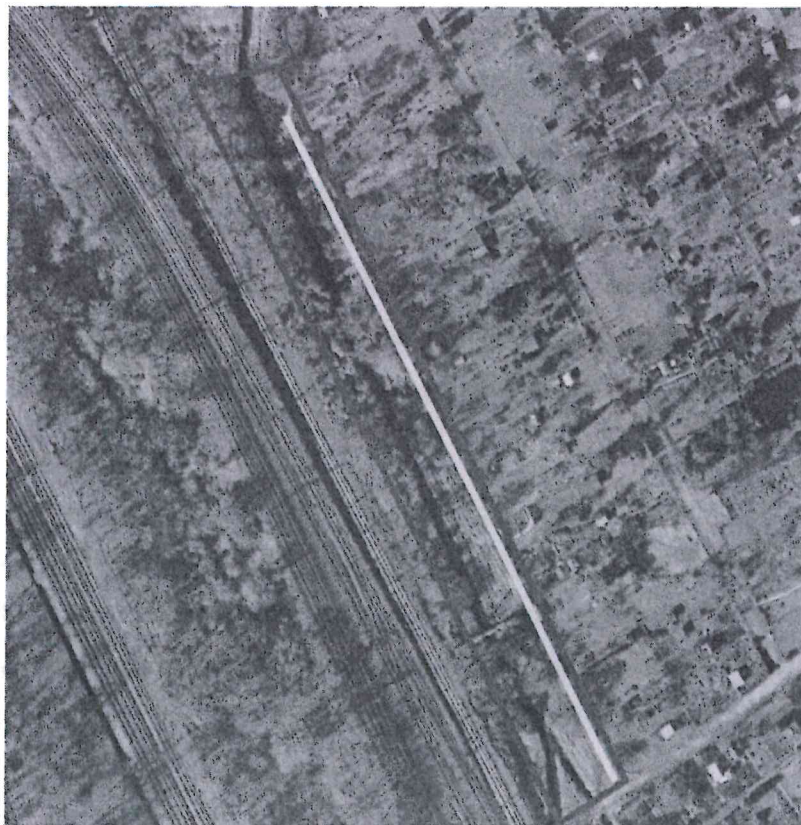
wybrana dokumentacja fotograficzna terenu, którego dotyczy książka część projektu nr 1 i dokumentacja fotograficzna części obserwowanych gatunków (okres obserwacji 2023-2026)

Praca przeglądowa dotycząca wpływu ALAN na faunę:

Zyś-Gorczyńska E., Gottfried I., Kadej M., Kolanek A., Polechoński R., Sergiel A., Smolis A. 2025. *Włączyć ciemność – Ekologiczne konsekwencje nocnego sztucznego światła*. Wydawca: Fundacja Szklane Pułapki

Do wiadomości:

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu (przez eDoręczenia)

Szkic. Najbardziej newralgiczny odcinek, porośnięty krzewami i drzewami, zaczynający się od ul. Hajduckiej (ul. Hajducka zaczyna się przy południowej krawędzi zaznaczonego na czerwono obszaru). Żółta linia to ogrodzenie R.O.D. im. Kościuszki.

